

Joan faet van gemeyne nuz vylkenken van
wanneer weduwe van J. Gombard byfman
yu den jaer 1622 wate is overcomme vando
magestraet die doornacht byna nammigon
geveget faet ten oeffte van die vylke
om hollene voor men kinderen ende onse
nacomme lingen bewaert te worden

REIZENDE HERINNERINGEN

Cora van de Poppe

Zuid-Nederlandse
pamfletproductie als voorbeeld
voor de remonstrantse
herinneringsconstructie in het
Noorden

1. **Onderzoeksproject**
2. Introductie casestudy
3. Methode
4. Analyse verhaalstructuur
5. Verhaalstructuur op microniveau
6. Conclusie

LANGUAGE DYNAMICS IN THE DUTCH GOLDEN AGE

<http://languagedynamics.wp.hum.uu.nl/>

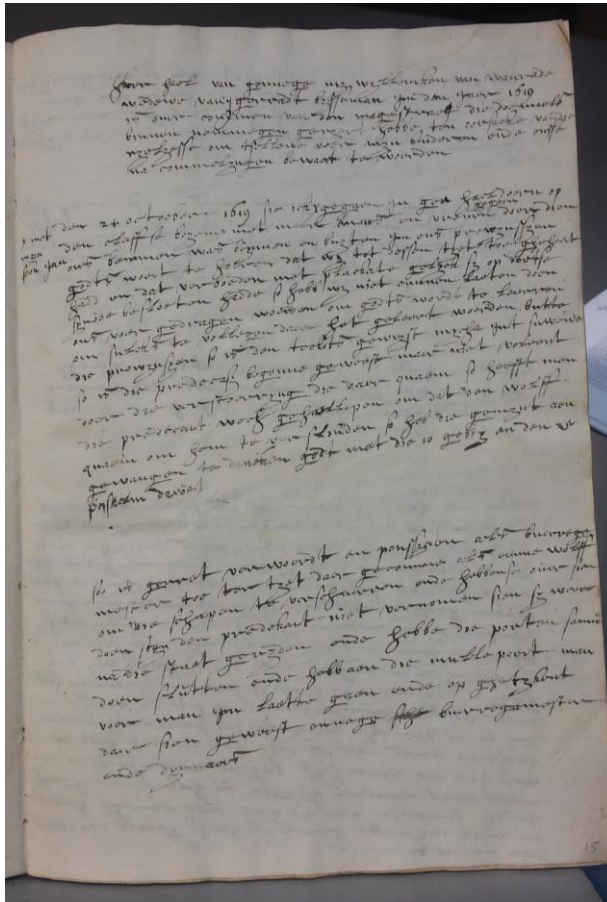
- Intra-auteur-variantie in de 17^e eeuw

- Welke literair-culturele factoren beïnvloedden variantie?

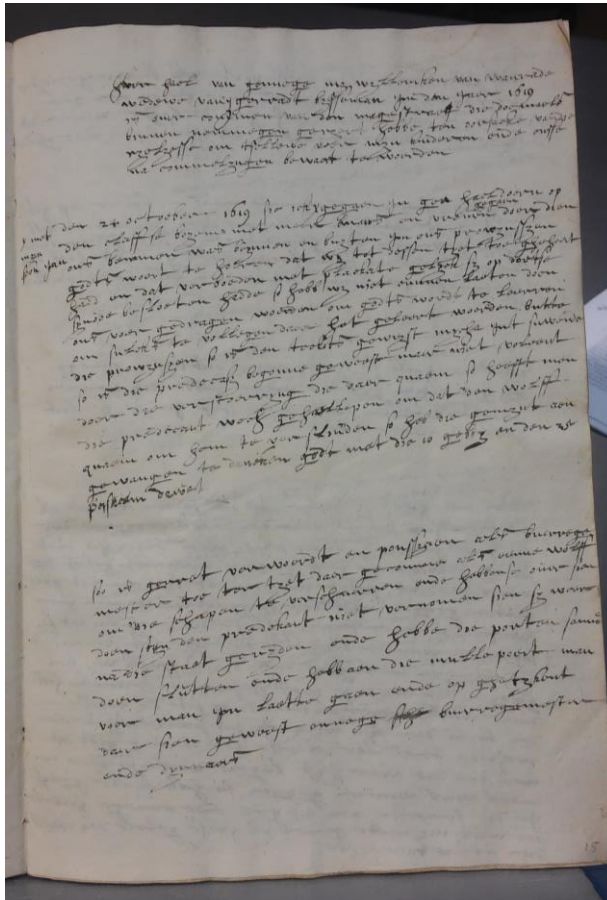
- Verhaalvertelling ~ Herinneringsteksten

-
1. Onderzoeksproject
  2. **Introductie casestudy**
  3. Methode
  4. Analyse verhaalstructuur
  5. Verhaalstructuur op microniveau
  6. Conclusie

CASE STUDY: WILLEMKEN VAN WANRAY (CA. 1573-1647)

CASE STUDY: WILLEMKEN VAN WANRAY (CA. 1573-1647)

1. Creativiteit: hoe benutte Van Wanray de variatiemogelijkheden van haar taal om haar boodschap over te brengen?

- Macht in taal
- Zelf-positionering

MACHTSRELATIES IN TAAL

Introduceerders

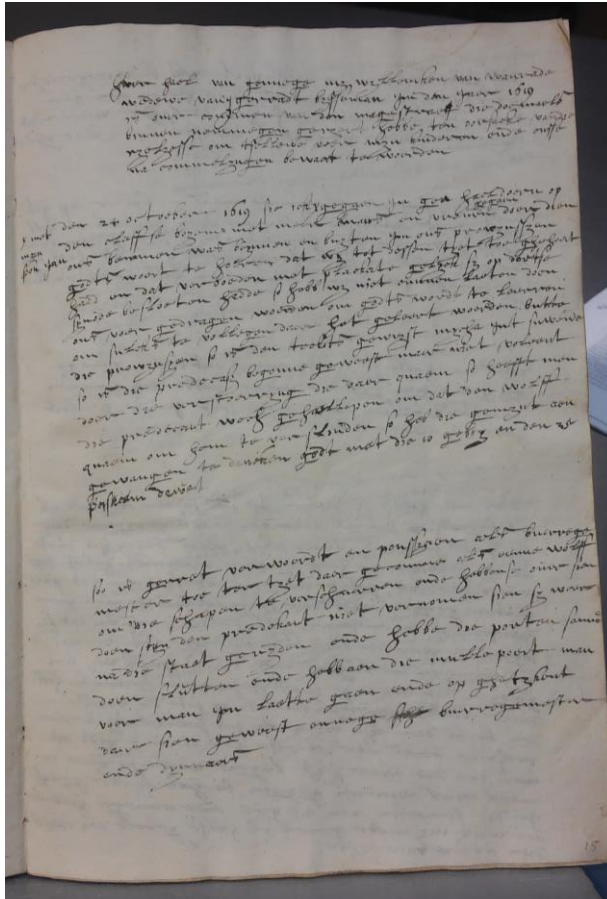
Van Wanray:

Ende als sy van boven affquamen, **hebbe** ick haer **aengespraken** ende **gevraecht** waet haer movierde so in myn huys te werck te gaen ende te soecken daer sy niet verloerren en hadd.

De burgemeester:

Als hy binnen was, **heeft** hy Jan den geweldiger **ingeropen** ende die doeur toegedaen, **vragende** waerom ick hem niet hadde ingelaete.

CASE STUDY: WILLEMKEN VAN WANRAY (CA. 1573-1647)

Persoonlijke verhalen:

- Vormgegeven volgens vaste modellen
- Orale en gedrukte traditie

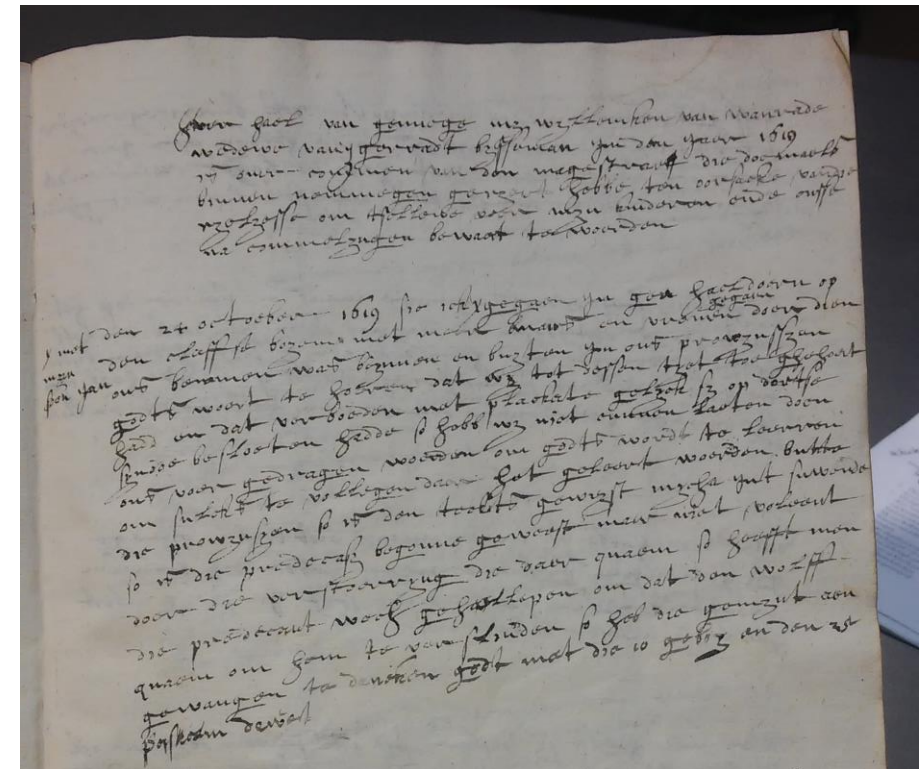
2. **Context:** welk(e) tekstmodel(len) volgde Van Wanray en in hoeverre beïnvloedden die modellen tekstopbouw en taal?

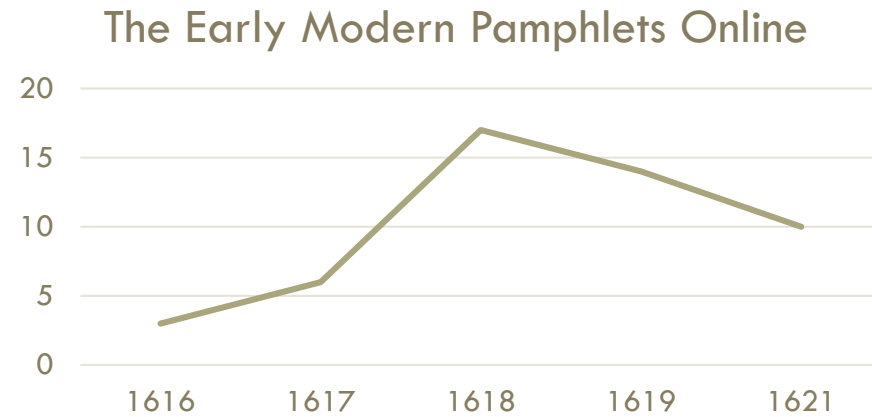
PAMFLETTEN ALS VOORBEELD

- Titel → intertekst

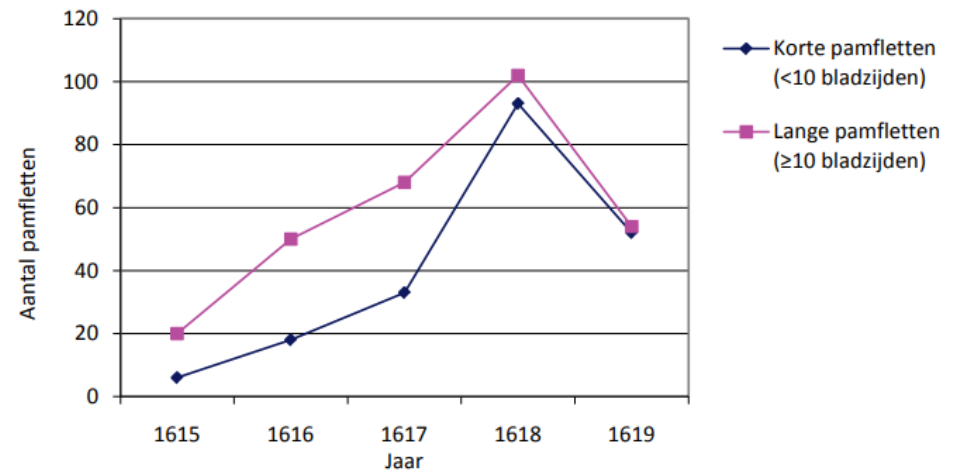
Verhael van gennene my Wyllemken van Wanrade [...] in den jaer 1619 is overcommen van den Magestraett, die doemaels binnen Nimmegen gerygert hebbe, ter oorsaeke van de ryelyesse [...].

VERHAEL-PAMFLETTEN

- Waerachtich verhael..
- Verhael van..
- Verhael hoe dat..

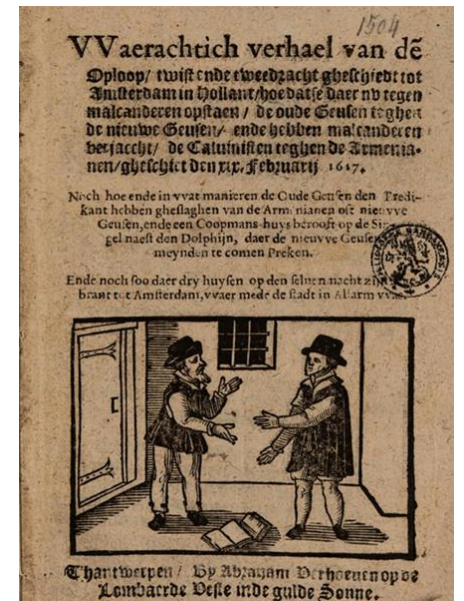
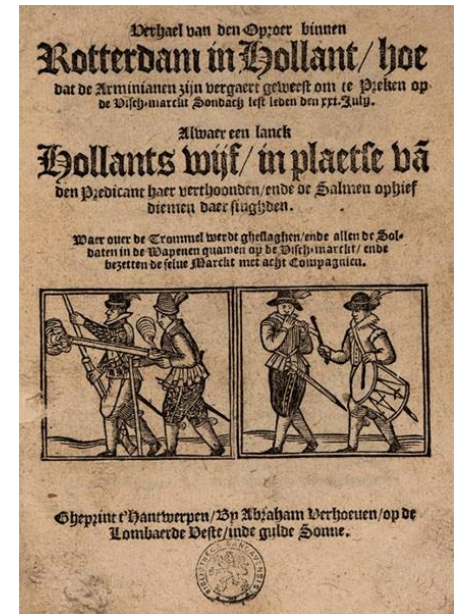
Harms 2010, *Pamfletten en publieke opinie*, 38

VERHAEL-PAMFLETTEN

Corpus

- TEMPO
- *From Ghent to Aix* (Arblaster, 2015)
- *Dutch and Flemish Newspapers of the Seventeenth Century* (Der Weduwen, 2017)

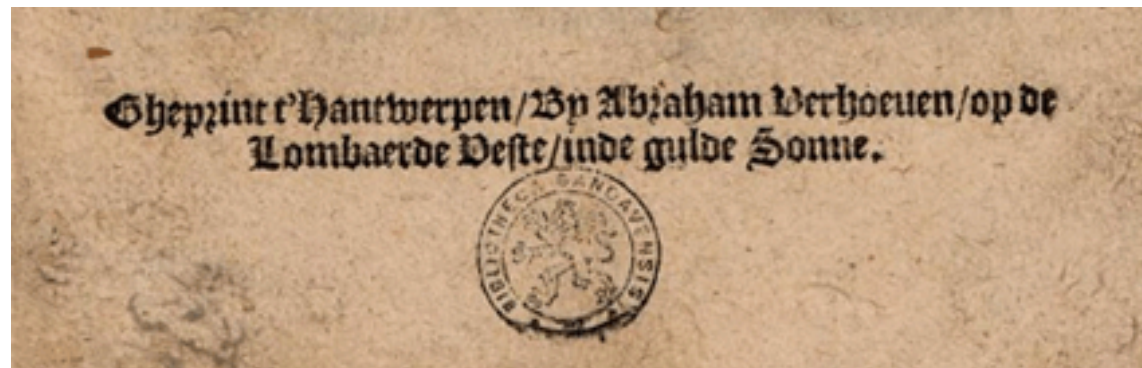
→ Tot nu toe 7 pamfletten over remonstrantse preken ingezien

VERHAEL-PAMFLETTEN

6 pamfletten gedrukt bij Abraham Verhoeven, Antwerpen

- Verbod op circulatie remonstrantse teksten in het Noorden
- Verhoeven had monopolie op drukken buitenlands nieuws
  - Vroegste pamfletten (1617): bekritisieren protestantse Noorden
  - Latere pamfletten: noordelijke vluchtelingen als informanten → zuidelijke pamfletten als spreekbuis voor remonstranten

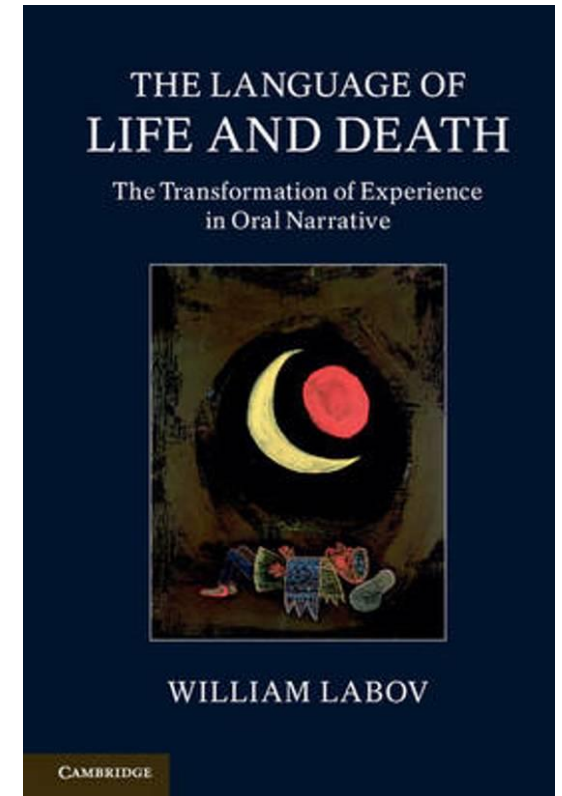
1. Onderzoeksproject
2. Introductie casestudy
3. **Methode**
4. Analyse verhaalstructuur
5. Verhaalstructuur op microniveau
6. Conclusie

METHODE

Pamfletten en egodocumenten: orale stijl (Conboy 2010)

→ Sociolinguïstische narratieve analyse, geïnspireerd op Labov

- Regelmatigheden in mondelinge verhalen
- Vaste opbouw (met bijbehorende werkwoordtijden):
  - Abstract: waar gaat dit over?
  - Oriëntatie: wie, wanneer, wat waar?
  - Actie en resultaat
  - Coda: terugkoppeling naar de echte wereld/samenvatting

1. Onderzoeksproject
2. Introductie casestudy
3. Methode
4. **Analyse verhaalstructuur**
5. Verhaalstructuur op microniveau
6. Conclusie

ABSTRACT: TITELS

- Waar gaat het verhaal over?
  - Aandacht trekken – verkoopstrategie

Van Wanray:

Verhael van gennege my **Wyllemken van wanrade** wedewe van z. Gerradt Bysseman **in den jaer 1619** is overcommen van den **Magestraett**, die doemaels binnen **Nemmegen** gerygert hebbe, ter oorsaeke van de ryelyesse, **om 'tselleve voer myn kinderen ende onse nacommelyngen bewaert te woerden.**

Voorbeeld pamflet:

Verhael hoe dat **in Hollant binnen de stadt van Leyden**, de **Arminianen** **zijn vergaert geweest in een Huys** om te Preken, **op den xxi. April 1619** Waer oer de **Gommaristen met het Grau** **zijn ghecomen**, ende hebben de Predicatie verstoordt, het Huys berooft, ende geplundert, ende den Predicant is int water ghespronghen.

ORIËNTATIE

- Wie, wat, waar, wanneer?

Van Wanray:

Den 24 October 1619, soe ick met myn soon Jan gegaen inger Haeldoern op den Cleeffse boyeme, met meer mans en vrouwen gegaen. Doerdien ons benamen was biynnen en buyten in ons provynssyen Godts Woert te hoeren, dat wy tot dessen tyet toe ghehoert hadd, en dat verboeden met plackate, gelyck sy op Dortse Synode besloeten hadde. (p. 94)

Voorbeeld pamflet:

Alsoo de Remonstranten tot Rotterdam (nae datse van haere Predicanten berooft zyn gheweest, ende by scherpe Placcaten verboden is gheweest, eenighe minste vergaderinghe tot Oeffeninge van haeren Godts-dienst te houden) haer selven hebben begheven des sondaeghs buyten de Stadt om Predicatie in veldt te hoeren, ende dat met Troupen van twee, drye, en vier Duysent sterck: (SV, 1619)

ORIËNTATIE: WIE

Van Wanray:

- 'meer mans en vrouwen' (p. 94)

Voorbeelden uit pamfletten:

- 'een goet getal so mans als vrouw-Persoonen' (RNT 1620)
- 'veel volckx' (HNT 1620)
- 'wesende in eenen grooten nombre' (VvO 1619)
- 'Troupen van twee/drye en vier Duysent Sterk' (SV 1619)

ORIËNTATIE: WAAR

Van Wanray:

- 'soe ick met myn soon Jan gegaen inger Haeldoern op den Cleeffse boyeme' (p. 94)

Voorbeelden uit pamfletten:

- 'buyten gheghaen' (HNT 1620)
- 'buyten de stadt [...] gegaen' (VvO 1619)
- 'begheven buyten de Stadt' (SV 1619)
- 'int veldt' (Sv 1619)

ACTIE

Van Wanray:

So **is** die predecasy **begonne geweest**, maer niet **voleent** doer die verstoerryng die daer **quaem**. [...] Soo **seyde** Gerret Vervordt, wy gyngen na lugens. Daerop ick **sprack**, wy sien gegaen dat wy over 34 off 35 jaer aengenomen hebbe. (p. 96)

Voorbeeld pamflet:

soo mans als vrouwen en **zijn** buyten de stadt Rotterdam **gegaen** [...] ende **zijn** daer **vergaert** om te preken al waer sy eenen Arminiaenschen Predicant by hun **hebben ghehad**, de welke **hadde** eenen grauwen hoet **op** t'hoofd [...]ende **stont** op 2. Biertonnen [...], ende soo preeckende, **quamen** de Heeren der Stadt Rotterdam ende **verstoorden** de Predicatie. (VvO 1619)

→ Most reportable event

ACTIE: HANDELING

Van Wanray:

- 'So is die predecasy begonne geweest, maer niet voleent doer die verstoerryng die daer quaem.' (p. 96)

Voorbeelden uit pamfletten:

- 'voor hebbende de vergaderinghe te stooren [...] opt uyt-eynde van Sermoon' (SV 1619)
- 'ter halver Predicatie ghestoort' (RNT 1620)
- 'int beste van hun Preken' (VhdH 1619)
- 'De predicatie ten halven zijnde/ werden zy vande Soldaten verspronghen/ ende schandelijcken gheplundert' (HNT 1620)

1. Onderzoeksproject
2. Introductie casestudy
3. Methode
4. Analyse verhaalstructuur
- 5. Verhaalstructuur op microniveau**
6. Conclusie

EPIODEN

Van Wanray: 'so'-structuur

so is den teekts geweyst Mycha [...] So is die predecasy begonne geweest [...] So heeft men die predecant wech gehaellepen [...] So heb die gemynte aengevangen te dancken Godt (p. 96)

Vergelijkbaar met 'ende'-structuur

de Calvinisten [...] zyn ghecome met louter ghewelt ende het Packhuys bestormt, ende allen de ghelassen ende vensters om stucken ghesmeten, ende den Predicant ghevraecht waerom hy nv anders leerden als hy te voren ghedaen hadde, ende begosten hem te smyten met vuysten, ende de kleeren van zyn lijf ghescheurt, ende wierpen hem met slijck, steenen ende vuylichey, (WV 1617)

→ Orale vertelstijl

Towards a 'Natural'
Narratology

Monika Fludernik

STIJLVERANDERING VANAF 1620

Voorbeeld pamflet:

Een man **komende** van Hastert, ende **siende** datter een Vrouwe tot op haer hemde toe uytgheschut wiert, wilde daer voor spreken, **doch** zijn de Soldaten hem op 't lijf ghevallen ende wiert den arm by naest af ghehouwen. (HNT 1620)

Van Wanray:

Aldaer ingelaten **sinden**, sien se boven gegaen yn die tynne [dakgoot] ende **commende** aen myn daekvinsteren, hebben 'tseleve met geweld opgebrocken ende sien alsoe van boveen in myn huys gecomme. **Als** sy nu benne waerre, hebben se alle hoecken en wynckelen doersocht, tot opte hemmelick gemack. (p. 104)

-
1. Onderzoeksproject
  2. Introductie casestudy
  3. Methode
  4. Analyse verhaalstructuur
  5. Verhaalstructuur op microniveau
  6. **Conclusie**

- Van Wanray volgt de regels van het autobiografische genre
  - vertelling vanuit ik-persoon
  - vermelding reden van schrijven
- Maar, in opbouw en stijl overeenkomsten met pamfletten uit het zuiden
  - Opdeling verhaalsecties en bijbehorende werkwoordtijden
  - Invulling secties: bepaling van tijd & handelende personen, werkwoordkeuze (uitgaan, verstoren)
  - Structuur van episodes en ontwikkeling naar complexere vertelstijl

Handwritten text in Dutch, likely a historical document or manuscript. The text is written in a cursive script and appears to be a record of a meeting or a legal proceeding. It begins with "In naam des Heeren" and continues with several paragraphs of text.

Handwritten text in Dutch, continuing from the left page. It includes a date "Den 6ten Maerch 1622" and discusses various matters, possibly related to the Remonstrant movement. The text is dense and written in a cursive hand.

DER 2020
REMONSTRANTEN
 Vervolgingh:
 Dat is/
Maerachtige Historie van
 de onrechtbaerdighe Proceduren/Wreede mishan-
 delinghen/ Cractien/ vanghenissen/ verjaginghe/plun-
 deringh Drouwe-schendinghen doodt-schietinghen gehou-
 den ende ghepleeght inde Vereenighde Nederlanden,
 sedert de veranderingh vande Regieritu-
 ghe / af ende uyt-settinghe der
 Predicanten.
 HET
 Eerste Boeck.
 Derbatende
 De wreede ende vreemde Proceduren, ghehouden teghen de
 Remonstrantsche burgers binnen de Rijckx-stadt
 NIVMEGEN.
In Libera Republica, Libera Lingua.
 Te ROTTERDAM.
 En is te bekomen
 By BARENT BOS Bockverkooper, 1704.
 Tot Vryburgh. Anno 1627.

G. BRANDTS
HISTORIE
 DER
REFORMATIE,
 EN ANDRE
 KERKELYKE
GESCHIEDENISSEN,
 IN EN ONTRENT
 DE NEDERLANDEN.
 Het vierde deel.

Te ROTTERDAM.
 En is te bekomen
 By BARENT BOS Bockverkooper, 1704.